

VĂN BẢN 3:
BÀI CA CHÚC TẾT
THANH NIÊN

- Phan Bội Châu -

HOẠT ĐỘNG 1: KHỞI ĐỘNG

Bài 8: Tiếng nói của lương tri

Tiết 111 Văn bản

Bài ca chúc tết Thanh niên

Phan Bội Châu

I. ĐỌC- TÌM HIỂU CHUNG

1. Đọc văn bản

- Đọc VB
- Tìm hiểu chú thích, các từ khó.

Cù Phan Bội Châu.

*Dậy! Dậy! Dậy!
Bên án một tiếng gà vừa gáy
Chim trên cây liên ngỏ ý chào mừng
Xuân ơi xuân, xuân có biết cho chăng?
Thẹn cùng sông, buồn cùng núi, tủi cùng trăng
Hai mươi lẻ đã từng bao chua với xót
Trời đất may còn thân sống sót
Tháng ngày khuây khỏa lũ đầu xanh
Thưa các cô, các cậu lại các anh
Trời đã mới, người càng nên đổi mới
Mở mắt thấy rõ ràng tân vận hội
Xúm tay vào xúc vác cừu giang san
Đi cho êm, đứng cho vững, trụ cho gan
Dậy đoàn thể quyết phen thanh nghiệp lại
Ái hữu chí từ nay xin gắng gỏi
Cởi lột xưa mà tu dưỡng lấy tinh thần
Chẳng thềm chơi, chẳng thềm mặc,
chẳng thềm ăn
Đúc gan sắt để dùi non lập bẻ
Xối máu nóng để rửa vết dơ nô lệ
Mới thế này mới là mới hỡi chư quân
Chữ rằng: nhật nhật tân, hựu nhật tân.*

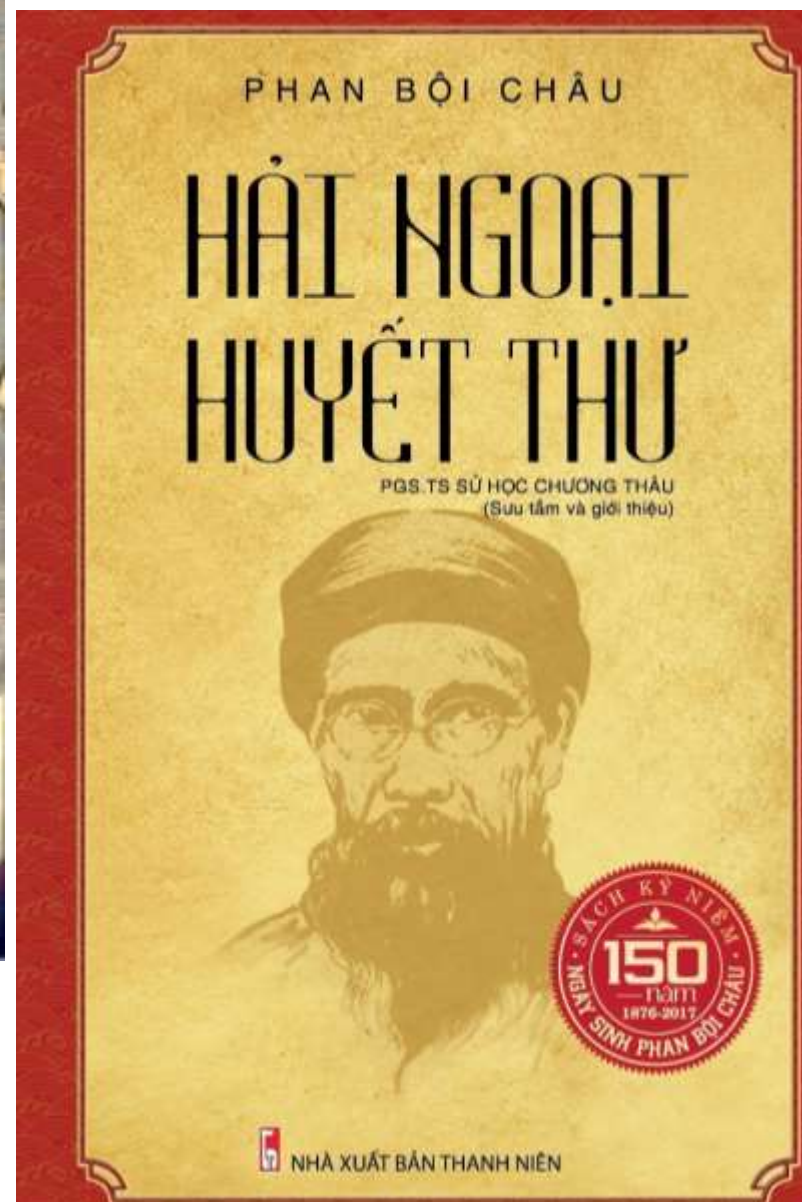
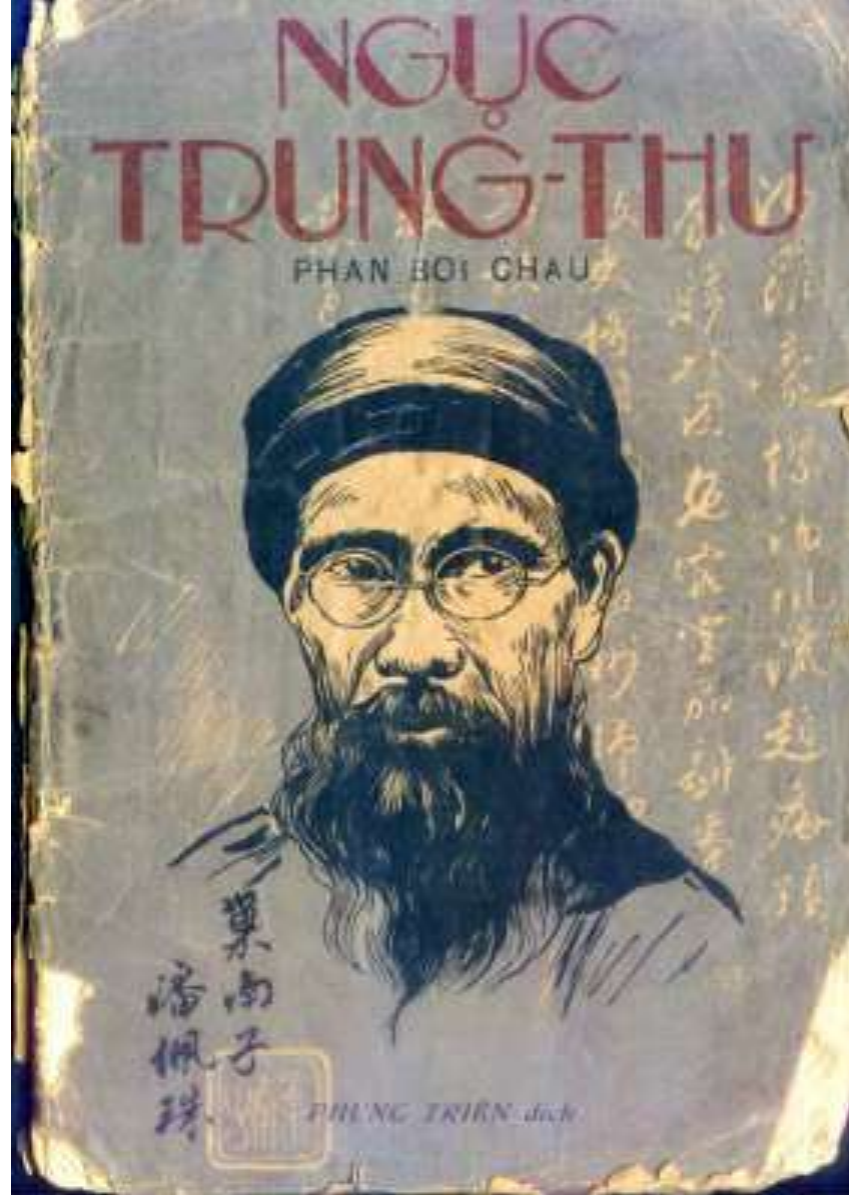
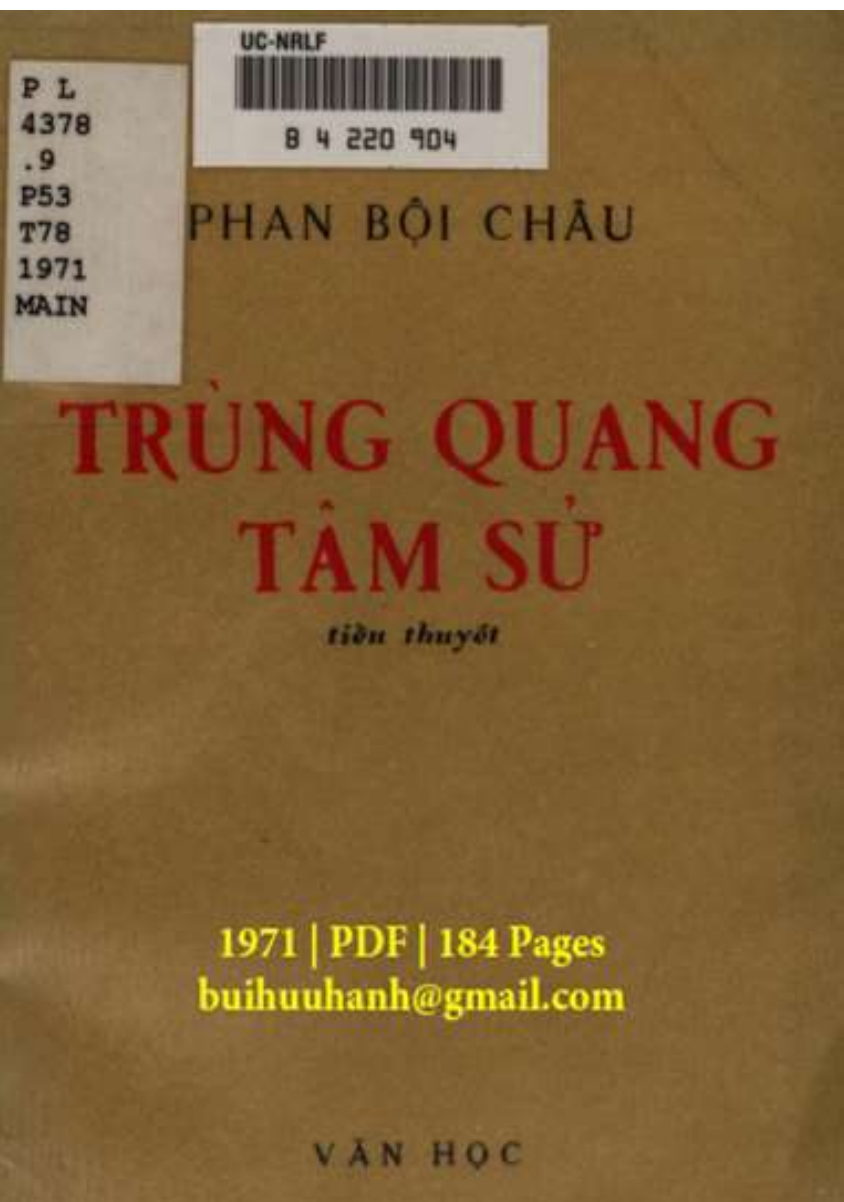
I. ĐỌC- TÌM HIỂU CHUNG

2. Tìm hiểu chung

a. Tác giả Phan Bội Châu

- Phan Bội Châu (1867 - 1940) quê ở Nam Đàn, Nghệ An.
- Là một nhà cách mạng lớn – người luôn sục sôi tinh thần yêu nước và khát vọng giải phóng dân tộc.
- Di sản văn học của ông rất phong phú, với nhiều thể loại, nội dung chính là kêu gọi tinh thần yêu nước, giải phóng dân tộc.
- Một số tác phẩm chính: *Hải ngoại huyết thư* (1906), *Ngục trung thư* (1913), *Trùng Quang tâm sử* (khoảng 1905 – 1914),...

b. Văn bản *Bài ca chúc Tết thanh niên*

BÀI CA CHÚC TẾT THANH NIÊN

Phan Bội Châu

Thể thơ: thể hát nói.

Hoàn cảnh ra đời

- + Được sáng tác năm 1927 khi nước ta đang bị thực dân Pháp đô hộ, nhiều phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc lần lượt thất bại.
- + Những năm này, tác giả đang bị thực dân Pháp bắt và giam lỏng ở Huế

II. KHÁM PHÁ VĂN BẢN

1. Bố cục và mạch cảm xúc của bài thơ

Yêu cầu:

- *Nêu bố cục của bài thơ.*
- *Mạch cảm xúc của bài thơ được thể hiện như thế nào qua bố cục?*

Phần 1 (từ đầu đến *Tháng ngày khuây khỏa lũ đầu xanh*): nỗi niềm của nhà cách mạng về “hai mươi năm lẻ” đã qua cũng như tình cảnh trong hiện tại.

Cảm xúc trầm lắng

Phần 2 (còn lại): lời nhắn nhủ thiết tha và sự kì vọng lớn lao của nhà cách mạng đối với lớp người trẻ tuổi.

Cảm xúc nồng nàn, sôi nổi, tha thiết

→ **Bố cục gắn chặt với mạch cảm xúc của bài thơ.**

2.

Tâm trạng, nỗi niềm của tác giả

2. Tâm trạng, nỗi niềm của tác giả

a. Nỗi niềm tâm sự buổi đầu xuân

Đọc đoạn 1 của bài thơ (từ đầu đến Tháng ngày khuây khoả lũ đầu xanh):

- Nhận xét về cách mở đầu bài thơ
- Tìm các từ ngữ thể hiện trực tiếp nỗi lòng của nhà thơ.
- Em hiểu như thế nào về cụm từ “Hai mươi năm có lẽ”?
- Chỉ ra các biện pháp tu từ, cách ngắt nhịp, các hình ảnh thiên nhiên được sử dụng trong đoạn một và nêu tác dụng của các đặc điểm nghệ thuật đó.

2. Tâm trạng, nỗi niềm của tác giả

a. Nỗi niềm tâm sự buổi đầu xuân

- Mở đầu bài thơ là tiếng gọi “Dậy! Dậy! Dậy!”
→ tiếng gọi gấp gáp, giục giã đánh thức lòng yêu nước, không được chìm đắm trong vòng nô lệ nữa.
- Hình ảnh mùa xuân: tiếng gà gáy, *tiếng chim hót*
→ Gọi không gian tung bừng, rộn ràng; thể hiện sự gắn bó thiết tha của tác giả đối với cuộc sống và vận mệnh của đất nước, dân tộc.

Dậy! Dậy! Dậy!

Bên án một tiếng gà vừa gáy,
Chim trên cây liền ngỏ ý chào mừng.

Xuân ơi xuân, xuân có biết cho chăng?

Thẹn cùng sông, buồn cùng núi, tủi cùng trăng.

Hai mươi năm lẻ đã từng chua với xót.

Trời đất may còn thân sống sót;

Tháng ngày khuây khỏa lũ đầu xanh.

- Câu hỏi tu từ như độc thoại nội tâm

- Từ ngữ thể hiện trực tiếp nỗi lòng

- Nhịp điệu chậm, đều

→ Gợi tình cảnh riêng của tác giả

→ Cảm giác cô độc, chỉ biết tâm sự cùng thiên nhiên (xuân, sông, núi, trăng, trời, đất)

2. Tâm trạng, nỗi niềm của tác giả

b. Lời chúc tết thanh niên và cũng là lời nhắn nhủ của tác giả

Phiếu học tập 2.2: Tìm hiểu diễn biến tâm trạng của tác giả

Đọc đoạn 2 của bài thơ (từ Thừa các cô, các chị, lại các anh đến hết):

- Tâm trạng của nhà thơ ở đoạn 2 có sự thay đổi như thế nào so với đoạn 1?
- Chỉ ra những cụm từ ngữ đặc biệt được sử dụng để truyền tải tâm trạng đó.

Thưa các cô, các chị, lại các anh:
Đời đã mới, người càng nên đổi mới.
Mở mắt thấy rõ ràng tân vận hội,
Xúm vai vào xóc vác cựa giang sơn.
Đi cho êm, đứng cho vững, trụ cho gan.
Dây thành bại quyết ghe phen liên hiệp lại,
Ai hữu chí từ nay xin gắng gỏi:
Xếp bút nghiên mà tu dưỡng lấy tinh thần.
Đừng ham chơi, đừng ham mặc, đừng ham
ăn,
Dựng gan óc lên đánh tan sắt lửa,
Xôi máu nóng rửa vết nhơ nô lệ,
Mới thế này là mới hỡi chư quân
Chữ rằng: nhật nhật tân, hựu nhật tân...

- Âm điệu sôi nổi, mạnh mẽ, giục giã

- Cụm động từ có ngữ khí mạnh

- Lời thơ mang sắc thái cả lời hịch, có sức lay động mạnh mẽ nhận thức, tình cảm của người đọc, người nghe.

→ Tâm trạng từ buồn sang vui, từ xót xa sang phấn chấn, từ cô độc sang ấm áp, rộn ràng.

2. Tâm trạng, nỗi niềm của tác giả

b. Lời chúc tết thanh niên và cũng là lời nhắn nhủ, kì vọng của tác giả

Phiếu học tập 2.b

Đọc đoạn 2 của bài thơ (từ Thừa các cô, các chị, lại các anh đến hết):

Nhận xét về cách tác giả xưng gọi thanh niên của tác giả.
Tác giả đã nhắn nhủ (kì vọng) thanh niên những điều gì?

* Lời nhắn nhủ với thanh niên:

- Từ “Thưa”:

- Đại từ xưng hô “các anh, các chị”, : chỉ thế hệ thanh niên Việt Nam.

-> Thái độ trân trọng

- Lời nhắn nhủ:

+ Thanh niên phải đổi mới, với cái tầm nhìn mới

Đời đã mới, người càng nên đổi mới,

Mở mắt thấy rõ ràng tân vận hội

+ Khéo léo, kiên trì, dũng cảm, khó khăn không được lùi bước. *Đi cho êm,
...liên hiệp lại*

+ Tập hợp lực lượng, đoàn kết dân tộc để cứu nước:

"Xúm vai vào xóc vác cựa giang san"

+ Từ bỏ con đường khoa cử lạc hậu, không đam mê hưởng lạc:

"Tu dưỡng tinh thân" tự lập tự cường. Một chữ "xếp", hai chữ "dừng"

"Xếp bút nghiên mà tu dưỡng lấy tinh thần,

Đừng ham chơi, đừng ham mặc, ham ăn"

+ Phải hi sinh xương máu, đem tài năng để chiến đấu cho độc lập tự do của tổ quốc.

Dụng gan óc, ... vết như nô lệ.

+ Phải đổi mới không ngừng.

Nhật nhật tân, ...

→ Trách nhiệm của thanh niên rất nặng nề nhưng vô cùng vẻ vang.

Góc nhìn thế kỉ 21

Đặt trong bối cảnh cuộc sống hôm nay, lời kêu gọi tuổi trẻ thể hiện trong bài thơ có ý nghĩa như thế nào?

Hiện nay đất nước đã hòa bình, độc lập, thống nhất, không giống bối cảnh xã hội khi Phan Bội Châu viết bài thơ. Vấn đề quan trọng nhất hiện nay là xây dựng đất nước hùng cường và bảo vệ chủ quyền quốc gia. Tuổi trẻ chính là lực lượng nòng cốt, quyết định sự thành bại của sự nghiệp thiêng liêng ấy. Xét như vậy, lời kêu gọi của nhà cách mạng Phan Bội Châu ở bài thơ này vẫn có ý nghĩa thúc giục, động viên những người trẻ tuổi tham gia vào sự nghiệp chung của đất nước.

III. TỔNG KẾT

*Khái quát lại những đặc
sắc về nội dung và nghệ
thuật của văn bản.*

III. TỔNG KẾT

1. Nghệ thuật

- **Ngôn ngữ giàu sức gợi** với ngữ khí mạnh.
- **Giọng điệu linh hoạt**, có thiết tha trầm lắng, có sôi nổi hùng hồn, phù hợp với mạch cảm xúc của bài thơ.
- **Sử dụng kết hợp các biện pháp tu từ.**

2. Nội dung – Ý nghĩa

VB *Bài ca chúc Tết thanh niên* là bài thơ thể hiện tiếng nói tha thiết với vận mệnh quốc gia, niềm tin và sự kì vọng lớn lao đối với thế hệ trẻ.

HOẠT ĐỘNG 3: LUYỆN TẬP

**Theo em, điều gì làm nên sức lay động của bài
thơ *Bài ca chúc Tết thanh niên*?**

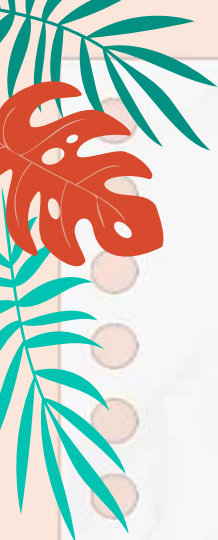

Bài thơ có sức lay động bởi chính cuộc đời tác giả; sự tâm huyết, niềm kì vọng vào thế hệ trẻ của một người luôn đau đáu với vận mệnh đất nước; lời thơ mang sắc thái của lời hịch, có sức cổ vũ lớn với người đọc, người nghe.

HOẠT ĐỘNG 4

VẬN DỤNG

1. Theo em, đặt trong bối cảnh cuộc sống hôm nay, lời kêu gọi tuổi trẻ thể hiện trong bài thơ có ý nghĩa như thế nào?

- Hiện nay đất nước đã hoà bình, độc lập, thống nhất, không giống bối cảnh xã hội khi Phan Bội Châu viết bài thơ.
 - Lời kêu gọi của nhà cách mạng Phan Bội Châu ở bài thơ này vẫn có ý nghĩa thúc giục, động viên những người trẻ tuổi tham gia vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước hôm nay.
-

2. Sưu tầm thêm các bài thơ khác của Phan Bội Châu hay của các tác giả khác đặt ra có ý nghĩa đến sự tồn vong của đất nước ta.

HS tự sưu tầm theo yêu cầu.

Vào nhà ngục Quảng Đông cảm tác (Phan Bội Châu)

Đập đá ở Côn Lôn (Phan Châu Trinh)

Chạy giặc (Nguyễn Đình Chiểu)

Tự trào (Nguyễn Khuyến)

NHIỆM VỤ VỀ NHÀ

- Vẽ sơ đồ nội dung bài học.
- Tìm thêm các bài thơ khác cùng chủ đề bài học 8.
- Chuẩn bị nội dung viết: *Viết bài văn nghị luận về một vấn đề cần giải quyết (trong đời sống xã hội).*